

ANY II.

Barcelona 7 de Febrer de 1892.

NÚM. 6.

Las Repressalias del patriotisme.

I.

La situació creada per la actitud de la França es per nosaltres gravíssima. Al nostre desgraciadíssim estat econòmic interior, afegirhi ara aquesta guerra de tarifes ab la nació vehina, es com un catarro d'hivern que complica una enfermetat crònica. Es en va y es tonto declamar contra la França, o acusar sense solta al nostre govern; lo govern no podia fer mes de lo que ha fet, es precis regonexerho; y la França fa lo que á ella li sembla que mes li convé. La situació es grave, pero 'l problema no pot ser mes clar. La França se sent forta á dins per axecar comercialment la muralla de la Xina entorn seu, y creu que te per part de fora las espatllas guardadas, per exposarse fins á provocar antipatias nacionals que en un cas dat podrian durli un xich de mal temps. Sense las demostracions de Cronsstadt, no hauriam de segur arribat al primer de Febrer sense un conveni ó un *modus vivendi*. La França, ab la intransigencia del seu actual ministeri, 'ns diu que pot passarse dels nostres vins... y de la nostra amistat neutral.

Alguns espanyols, per consolar-se ó per atenuar l'efecte de la ruptura comercial, suposan que 'l govern francès está en desacort ab la majoria del pays; açó es ferse ilusions. Exceptuats los quants fabricants de vi de Burdeos y algun que altre industrial, lo pays está ab lo govern y aplaudeix la tendencia ultraproteccionista que començá á manifestarse ab la ruptura de relacions comercials ab Italia. Gemegarán alguns del encariment de las subsistencias, pero la massa de la nació aplaudeix la guerra de tarifes. La actitud del Rosselló, que es lo pont entre França y Espanya, ha d'ensenyarnos mes sobre 'l particular que tots los articles dels diaris de París.

La França se sent forta y rica, nosaltres som débils y pobres; aquesta es la última y definitiva explicació del estat actual de cosas. Fixarse solament en lo negoci dels vins, es pendre un accident per la sustancia.

Se parla per aquí de repressalias contra la egoista vehina, y com sempre han exit ja per las columnas dels periódichs las indispensables damas de Madrid que, per salvar la pátria, han resolt pels balls de Carnaval no gastar mes que telas nacionals... Sempre així! eternament pobres y eternament ridiculs!

Cada vegada que 's parla de tractats comercials ixen d' una part ó altra aquexas fogueradas de patriotisme, y cada vegada també tot resulta foch de fallas, y seguexen las damas espanyolas vestintse á París, y calsantse á París, y pensant ab París, y fentse las monas de París. Lo sentiment patri! la dignitat nacional! oh, quinas paraulas tan buydas de sentit per la inmensa majoria dels espanyols! Tenia rahó de sobra en Bismarck quan, allá pels vols del any 1876, en una conversa tinguda ab un home polítich, parlant d' Espanya deya: «Si ara aquesta nació, que es de bona naturalesa, sab aprofitar la treva y 'ls anys de pau que li portarán la restauració de la monarquia y 'l natural cansanci de la guerra civil, per fomentar la seva riquesa agrícola y desarrollar la seva industria naxent, pot esperar encara un bon pervenir y arribar á posarse en un peu de verdadera importancia; pero si segueix fent el ximple y no posa seny, y s' entreté inutilment en algaradas políticas, no tardará gayre l' Espanya en caure en un estat de postració semblant al d' exos pobles africans que 's passen los dias morts prenent café en lo basar, y recordant somiosos é indolents las antigas glorias del islamisme.»

No hi hem certament arribat encara á tal estat de baxesa y de miseria, pero, n' están gayre lluny? Es terrible la pregunta, pero es precis ferla y ferla ab coratje. Síntomas fatallissims per tot arreu se 'n observan; la matexa actitud dels partits polítichs devant d' un fet com la ruptura ab França, es senyal de que aquí 'l patriotisme s' entén al revés, que aquí la disciplina de partit se anteposa al be de la pátria, que aquí enviám al Parlament comparas y figurants que, en sentint al Congrés parlar de xifras y de qüestions econòmicas, marxan corrents al saló de conferencias á murmurar de qualsevol cosa, ó se 'n van á dinar á Fornos ó á lluhir el garbo á la Castellana; que aquí 'l govern, sia 'l que sia, ha de tenir concentrada la atenció, á sa defensa propia, lo mateix qu' un alcáy de fortaleza sitiada, y l' estudi dels verdaders problemas pera la bona

governació del Estat se dexa per una disertació d' Ateneo ó un article de Revista, que aquí... pero ¿á qué seguir la tirallonga si está en la conciencia de tothom que la política espanyola, per culpa de tots, es un joch que seria divertit, si no portás vinculada la ruina de la pátria?

Pero cal fer alguna cosa, cal treballar ab fé y coratje per despertar lo verdader, lo sa patriotisme, y en lo cas present de las relacions ab França, cal buscar las repressalias, y si 'l mot no 'us plau, las compensacions. ¿Quinas han de ser? Ho esbrinarém en altre article.

JAUME COLLELL, PBRE.

REGIONALISME MUNICIPAL

II.

Un escriptor que te una autoritat extraordinaria entre nosaltres per tractar de la vida y organisació jurídica, axís individuals com socials, guanyada ab los molts y notabilissims estudis que sobre aquexas materias ha publicat, lo Sr. Joaquim Costa, fa observar que no hi haurá verdadera lley municipal á Espanya, mentres se seguesca 'l sistema de demanar 'ls materials á la fantasia, *junto á la chimenea de la Casa de Correos, sin otra inspiración que el ruido ensordecedor de la Puerta del Sol*, á compte de escriurela tenint en compte lo dictat dels vells dels pobles, dels seus alcaldes, secretaris y advocats; y després d' haverse preguntat en qué 's diferencian los municipis per regions, situació topogràfica y la sua ocupació ó industria mes general entre 'ls seus habitants; que sobrevis dels antichs *concejos*; que s' ha assimilatat, y per qué de las modernas lleys municipals; y quinas prácticas han discorregut los Ajuntaments pera adaptar formalment, exteriorment aquexas lleys á la seva manera de ser, pera cumplir aparentment ab los seus preceptes. Mentres axó no 's fassa, la lley continuarà sent en molts casos y ocasions lletra morta, y encara oyda! quan pot quedar axís y no exerceix influencia altament perturbadora y desorganizadora de la vida municipal.

En lo llibre en que á titol de preliminar se fan tan atinadas consideracions, destinat com lo seu titol indica «Materiales para el estudio del derecho municipal consuetudinario de España,» á donar á conèixer alguns dels casos notables, á que 'ns referiam en lo precedent article, de entitats municipals que avuy encara 's mantenen vigorosas y ben destacadas, rebossant ó dissimulantse entre las lleys municipals uniformistas y de centralizadora burocracia, se n' exposan de la regió asturiana, santanderina, gallega y de la matexa castellana, alguns que venen á constituir los arguments mes poderosos que poden donarse en pro del

indicat sentit que ve á ésser lo regionalista. A sa lectura remetém aquells á qui aquestas qüestions los preocupin, segurs de que en ell y en sas indicacions y fonts semblants d' estudi, hi trobarán agradable y profitosa ensenyansa.

Nosaltres, convensuts també que lo mes convincent es la exposició ó indicació sisquera del cas ó estat real, aném á donar á conèixer també una certa organisació municipal, algo extesa en los pobles d' una comarca catalana.

Al plá d' Urgell hi ha varios pobles que per las funcions de la vida municipal están constituits baix una especie de base de Concell de *seniores*, renovable per sí mateix, sempre que no s' aparti massa del desitj general (s' hi acostuma á fer sentir de debó la *presión de fuera*), lo qual exerceix un monopoli en utilitat general —lo de las herbas per lo bestiar llanar y l' abasteximent de carn á la població— y está encarregat de designar las personas que han de ocupar los càrrechs municipals, desde 'ls concejals y alcalde al jutje, qui axis s' está segur que ho será de pau. Axó suposa una base d' armonia que s' estén fins á fer lo repartó de consums en proporció de la riquesa de cada vehí, no dels individus de la familia, salvant d' una manera ú altra *las dificultades de la ley*, quan á algún discol no li cau be.

Aquest repartó evita desde luego, (ademés de la base de equitat que sens dupte 'l justifica) lo que á las moltas causas de malestar que hi ha en los pobles se n' hi afegisca una de gravíssima, que per fer lo repartó per capitació ha aparegut ja en algun baix la forma de lluyta del xavo contra la pesseta. Per aqueix camí s' arriba desseguida á lo de *cremar pallers*, y al perill constant de algun disbarat ó fellonia contra las personas.

Que he de dir de lo ventatjós que ha de resultar per la tranquilat y benestar de la població lo de de que la designació de las personas constituïdas en autoritats locals estiguin per sobre y fora de las miras del caciquisme polítich? Y que de una disposició *redentora* del poder central inmiscuintse en aqueixa designació si per alcaldes á lliure elecció del govern central hasta sens fi de municipis; per jutjes municipals concedint hasta l' últim poble rural la preferencia als advocats sobre tots los demés vehins? Se sab en que 's torna la presumpció de pericia que sembla abona aquesta última disposició? En qué qüestió plantejada ú portada davant del jutje, que ja no ho es de pau, se torni en qüestió prosseguida y tramitada y causant del pago de tots los drets d' aranzels; en compte d' ésser qüestió arreglada y *xafada* bonament si tant convé per un secretari ó jutje que 's creu que acaba la seva missió allí ahont comensan las *qüestions de dret* de menos de quatre mil habitants. Per últim, se d' algun poble que ab lo senzill indicat monopoli de *las herbas*, que no imposa mes que la obligació moral y generalment reconeguda y acatada per tots los vehins, de dexar pasturar lo bestiar en los seus trossos, sens dany, naturalment dels cultius, ha contribuït á mantenir la seva tranquilat durant la última guerra civil, pagant d' aqueix fondo comú la contribució exigida pe 'ls carlins, que no vá baxar entre uns gastos

y altres de setze mil duros; y que ademés ha invertit altre tant en milloras, tot en l' espay d' uns vint y cinch ó trenta anys.

Perque axó no es vell, també se 'n orian avuy d' arreglos d' aquexos, fills de una reconciliació entre 'ls oposats bandos provenint de las antigas discordias civils, y en qual saludable componenda, després de la bona voluntat y cansanci dels vehins hi tingué molta part, en lo poble ahont crech que primer s' arreglá un antich párroco d' allí, que morí essent arquebisbe de Tarragona, lo Dr. Bonet. Aquesta noticia crech que satisfará á molts lectors d' aquest periódich.

Y ara sols tinch que dir que qui 'n sáiga d' altres que 'ls diga. Crech que la difusió de las doctrinas ó escrits que m' han fet agafar la ploma y 'l comentari viu dels fets com los indicats, son medis efficassos pera contribuir á arrelar la idea regionalista.

JPH. S.

NOTA ARTÍSTICA

Poca cosa verdaderament notable hem vist aquesta setmana en la exposició Parés.

Duas ayguadas de n' Antoni Fabrés no están de molt á la altura del seu nom; los quatre paysatges del jove olotí Sr. Domenge demostran que no progressa, puix los primers termes son poch modelats y la vegetació casi no te cos; lo *borratxo* original de D. Lluís Graner, es un dels tants que ha pintat, regularment; lo paysatge de D. Joan Baixas es una noteta simpática y justa de entonació y los quadros dels Srs. R. Camins, P. M. Bertrán y F. Sans y Castaño, son d' aquells que no mes fan bulto.

Aposta no hem mencionat los estudis que firma lo jove Sr. J. Nonell, puix merexen per ésser debutant son autor, quatre ratllas apart.

Los estudis com á tals y com á notas justas de percepció y de color, están be; pero com á obras artísticas, en lo sentit de que l' art es la expressió de la bellesa, podrián trobarshi alguns pels y senyals.

La obra mes important representa un pati encanyissat, en lo que no faltan testos, ni canonadas, ni penjarelles de roba, ab vistas á unas galerías tan accidentadas com brutas. La impressió es cabal, fins pintoresca si 's vol, pero molt poch estética. Perque te condicions parlám axis al Sr. Nonell, desitjantli surti de l' estat plagiari en que 's troba y fugí cap al natural carregat ab la paleta, pinzells y colors y una bona dósis de bon gust.

Com presidint lo citat hi ha un busto en marbre, retrato de S. M. la Reyna Regenta, obra d' en Querol; que anant molt be de semblansa y estant cisellat ab tot lo garbo y seguretat de la má d' un mestre, no 'ns satisfá tant com lo que modelá per encàrrech exprés de la mateixa Regenta.

Dit busto lo regalan al Excm. Sr. D. Joan Coll y Pujol, varis amichs satisfets de la seva passada gestió municipal.

..

En una botiga del carrer de Fernando, nos ha cridat

la atenció un paysatge firmat per lo Sr. F. Bis, un altre debutant per nosaltres, que representa una riba del Llobregat. La nota y calitat de las massas, aygua, cel y vegetació, es justa y demostra mes que 'ls detalls l'estudi directe del natural y en altre establiment del mateix carrer una còpia del celebrat quadro de Sánchez Barbudo, *Hamlet*, que dona bastanta idea del original. Prou.

J. C. y R.

LUTER.

QUADROS HISTÓRICH-DRAMÁTICHS PER D. JOAQUÍM RUBIÓ Y ORS

Estudi crítich per OTTON DENK

(Acabament).

La acció del quart quadro, que porta lo títol de «Lo postrer jorn de Luter,» passa en Eisleben, lloch del naixement del heresiarca, lo 17 de febrer de 1546, y ahont havia sigut aqueix cridat pels Comtes de Mansfeld, al objecte de que contribuís ab son prestigi y lo respecte que li tenian tots, á posar fi á las desavenencias que per interessos, tenian dividits als individus de aquella familia. Luter havia fet lo viatge, durant lo qual havia corregut alguns perills, en companyia de sos tres fills y de son amich Jonás. Catarina tingué que quedarse en Wittemberg per no trobarse be de salut.

Terminat l'assumpto que lo havia portat á Eisleben, be que sens poder lograr la reconciliació dels Comtes de aquell nom, Luter, atormentat per lo anyorament y lo desitx de tornar á reunir-se ab sa esposa, y per pressentiments, que lo assaltan y dels quals no pot deslliurarse, de sa mort, ha format la resolució de posarse en camí sens tardansa per retornar á son tranquil convent de Wittemberg, del qual havia fet lo lloch de sa residència.

Lo Comte y la Comtesa de Mansfeld se esforsan, en va, perque demori alguns dias son viatge. Luter insisteix en sa resolució, y únicament accepta dels Comtes la invitació del dinar ab que volen obsequiarlo abans de sa marxa, y en lo qual, per més honrarlo, están convidats també alguns de sos mes íntims amichs, y los caballers y damas del séquit dels Comtes. En lo intermedi en que se reuneixen los convidats, te lloch un diàleg entre dos escuders, luterá lo un y lo altre anabaptista, en que defensa cada hu d'ells las doctrinas que professa; y com un dels grans defectes del luteranisme era la intolerancia, ab que, apesar de predicar la llibertat del pensament, perseguia als qui professavan altrás doctrinas, lo anabaptista li retrá aquell son esperit de intolerancia y de persecució religiosa ab las següents paraulas:

Ara be, ho repetesch, de vostra impura Esglesia per vergonya, mentres ella Ni de un mártir sisquera en sa enllotada Vestidura ostentar pot ni una honrosa Taca de sanch, podria jo citarvos Un llarch martirologi de las víctimas Del furor luterá: dels qui escribintne

En llur símbol la lley del lliure exámen,
En rius de sanch, intolerants, la ofegan.

ESCUDER SEGON. Vanas declamacions.

ESCUDER PRIMER. Negacions vanas,
Jo ab més rahó puch dirvos, de part vostra:
Vanas negacions que fins podrian,
Més que per farisáicas, ser tingudas
Per criminals. ¿Donchs qué, tal volta foren,
Deixant apart los noms dels molts profetas
Morts combatent en contra vostres prínceps,
—Empenyats en tancarls' los qui conduheixen
Als escullits de Israel á la promesa
Terra, sagrats camins,—fingidas sombras
Las cruels fogueras ahont cremats moriren
Per llur fe, en Múnic Wagner, en Clous Blau-

[roch,

Y Hubemaye en Viena? Eran fantasmas
Los butxins qui en Ausgburg, Schérding, Cons-
[tansa

Y altres y altres ciutats decapitaren
A Meister, Koch, y Kaiser, y Lluís Hetzer;
Los qui á Mantz ofegaren, los qui 'ls gladis
Oscaren segant caps de nins y donas?
¿Eran fantasmas vans acás los sabis
De las escolas de Ulm y de Tubingen,
Y Luneburg, que á la doctrina dócils
de Melanchton, entre altres, de que n' era
Precis á foch y ferro exterminarnos,
Declaravan que, puix no era posible
Vencer'ns per la paraula, no quedava
Més camí que extingirnos ab suplicis?

ESCUDER SEGON. Resultats necessaris, si be tristos,
De las guerras civils.

ESCUDER PRIMER. Y que 'n veus de ira
Convertits lo jorn últim, lo etern Jutje
Llensará sobre 'l cap del fals apóstol
Que los ha ab sas doctrinas provocadas,
Y en profit d'él y 'ls prínceps convertidas.

Animadíssim baix tots conceptes es lo quadro del festí, que segueix á aqueixa escena, desde l' instant en que, per deixar ab més llibertat als comensals, se retira de taula la Comtesa de Mansfeld ab sas damas. Luter deixa, durant aquell, ben sentada la fama que en tota Alemanya te adquirida de ser un dels seus mes valents bebedors, apurant ab sos companys de taula, y en mitj de freqüents brindis, en los quals sobresurten com nota dominant lo odi y los insults als papas, los beyres plens dels mes renombrats vins y cervesas de aquella nació. De sobte arriba Mathesius portant la noticia, que devía resultar falsa, de la mort del papa Paul III, pero que dona lloch al següent episodi.

MATHESIUS. Un moment... vinguí á temps... os porto un
[tema

Per' un brindis, qu' ensemps que més os fasse
Grat lo vi al paladar, os omple l' ánima,
Comte, doctor, amichs, de gran contento.
Una gran nova... ha mort, segons se deya
Poch ha en Francfort, Paulo tercer.

LO COMTE. Y es certa?

MATHESIUS. Per tal, Comte Mansfeld, allí corria.

LUTER. Si es cert, aqueix será 'l quart Antecristo
Que hauré enterrat... Deu fasse sia l' últim.
Mes ja sia cert ó no, empunyém las copas
Y brindém á la mort del tercer Paulo,

Lo papa del Concili... y (*Ab to sarcàstich*) amich
[nostre.]

Lo COMTE. Sí, sí, doctor. Cap brindis cau en terra.

LUTER. (*Ab gran exaltació*). Y si no fos aqueix, será 'l
[que vingue,

No ho dupteu, lo papa últim que 'l mon veje.
(*Se aixeca y, arrancant ab un ganivet un poch de guix de la paret del fons de la cambra, escriurà en ella ab pols trémol lo següent*).

Vivint, dels papas he sigut la peste:

La meua mort será la mort dels papas.

(*Després de haver escrit eixos dos versos, deixa caure lo tros de guix de las mans y queda com abatut mirant de fit à fit la paret*).

COELIUS. ¡Visca nostre doctor!

MATHESIUS. Y nostre mestre.

AURIFABER. Cumplescas, pare, vostra profecia.

JONAS. Sou verament, Luter, l' Angel de Patmos,

Y un vers, lo escrit del nou Apocalipsi.

LUTER. (*Ab veu apagada y com parlant ab si mateix*).

¡Es lo dictat del diable de la enveja

Escrit ab lo verí del de la ira!

¿Es que pot, com de amor, morí 'l cor d' odi?

(*Permaneix un instant devant del escrit, com prè de mortal congoixa, y de una agitació que anirà en augment*).

Lo COMTE. (*Advertint lo estat de Luter*).

Estáu tot tremolós, mestre, ¿qué os passa?

LUTER. (*Parlant encara ab si mateix y passantse la ma pel front*).

¿Será 'l fret de la mort que ab ma de ferro

Marque mon front ab lo sagell dels réprobos?

Desde aqueix instant la orgia pren un caràcter fúnebre y com que 's deixés preveure un pròxim y funest desenllàs. Y en efecte, aquest no 's fa aguardar molt temps. Luter acalorat y excitat pel vi y per la cervesa, al anar á brindar una altra vegada per sos hostes, se li escapa lo beyre de las mans y cau desplommat, baix un atac de feridura, sobre son propi asient. En mitj de la consternació dels assistents, es cridat á tota pressa lo metge del castell, la Comtesa y los fills de Luter, y comensa la escena final, que es de gran efecte dramàtic, y que per lo tant transcribim entera posant ab ella fi á la nostra tasca.

ESCENA ÚLTIMA

Lo COMTE, la COMTESA, LUTER, AURIFABER, COELIUS,
MATHESIUS y JONAS ab los fills de LUTER.

LA COM. Fills meus, (*Abrassantlos*). ¡aquí teniu al vostre
[parel]

FILL PRIMER. Pare... (*Besantli las mans*).

FILL SEGON. (*Abrassantlo*). Mon pare aymat.

LUTER. (*Delirant*). ¿Quí eix nom me dona?

JONAS. Los vostres fills, doctor, que á durvos venen

Llurs paraulas de amor y llurs carícias,

Y llurs consols, y que de vos esperan

Un bes amant per ells y vostra esposa.

LUTER. (*Delirant*). ¡Jo espós!... ¡jo pare!... ¿Desde quan
[eix frare]

Dret os doná á acusarlo de sacrílech?

Eixos que pare 'm diuen, los tals menten.

¡Eh, menten!... Fra Martí no pot ser pare:

Ho impedeixen los vots que á Deu lo lligan.

Trayéume del devant als malvats que osan
Darme aquell nom... ¡Ay d' ells! ¡ay d' ells! serían
De un sacrilegi fills, si fills meus fossen...

Lo COMTE. Ho son del vostre amor...

MATHESIUS. De vostra Keta...

LUTER. Ho foran del diable, ab qui més voltas

Que ab aqueixa he passat, en nits de insomni,

Foll, revolcantme en sos cremants abrossos.

¡Ah! mentiu: Fra Martí no pot ser pare.

Mentiu: no son fills meus: si fills meus fossen,

Tindria devant Deu que malehíros...

¡Y he malehit ja tant durant mon viure!

(*Després de fer un esforç al dir los últims versos queda postrat y sense sentir. Aurifaber y Jonas separarán als fills de Luter dels brassos de aqueix, y 'ls acompanyarán fora de la cambra*).

LA COMTESA. Per Deu, doctor, per Deu, coste 'l que coste
Sa existencia salváu...

Lo METGE. Es l' art, senyora,

Impotent quan la mort ab sa ja freda

Alenada la llum del viure apaga.

A la llántia que 's mort afagintli oli

Reviure, se la fa; mes á la vida,

Quan nos deixa, ningú pot deturarla,

Comtesa, sino Aquell qu' es l' autor d' ella.

LA COMTESA. Que al menys no mori prè de tan horrible
Deliri...

Lo COMTE. Sí, doctor, al menys trayéulo

De aqueix infern.

Lo METGE. De aqueix que per calmarlo

Li dono á beure poderós brevatge,

Comtes, ho espero.

COMTE DE SCHWARBURG. Y no en va, puix sembla

Que més tranquil respira.

Lo METGE. Sí; mes temo,

Si no 'ns enganya 'l pols, que sia anunci

De una més forta crisi.

LUTER. Amichs, aygua...

Aygua á aqueix foch cruel que 'l cor m' abrusa...

Glas... que 'm portin més glas... lo front me

[crema...

(*Posantse las mans sobre 'ls ulls y movent lo cap de una part á altra*).

¡Horror!... ¿qué es lo que oviro? aqueixas som-

[bras!

Mans... més mans sobre 'ls ulls... que no las

[vege...

A pedra y cals tapáumels... prompte, prompte...

Apagáu eixos llums... Sombras feréstegas

Que Lusbel, arrancantlas de llurs fossas,

Punys closos, ulls ruents, y á doll brollantne

Sanch, vers mí las empeny... ¿No ohiu?... ven-

[jansa

Contra mí al cel demanan... Son mas victimas.

¡Oh! á totas vos conehe!... Tú, la primera;

Tú á qui segueixen mils de sanguinosos

Esperits d' infantons, de vells, de donas.

Tots per ma causa morts á foch y á ferro.

¡Profeta del infern!... Sí, es ell!... es Munzer.

Va á parlar... ¿No l' ohiu?... Sus, á las armas...

A las armas... feriu, matáu, oh prínceps...

Drinch, dranch... dranch, drinch... so jo lo qui

[l' ordena.

Vuy es lo jorn en que podéu guanyarne

Més fàcilment lo cel, la sanch malehida

Fent corre á rius d' eixos malvats, que ab nostres

Oracions nosaltres. Vuy del gladi

Y de la ira es lo jorn... res donchs de llástima

Per eixos cans rabiosos... Ho vol Cristó...

LA COMTESA. Doctor...

JONAS. Mestre...

LUTER. ¿Sentiu?... Los cent mil mártirs
D' eix crit de guerra teu, oh fals profeta...
—Es Munzer qui m' ho diu—avuy venjansa
Demanan contra tú devant Deu Pare.
(Moment de pausa: després girant lo cap á altra
part seguirá dihent).
També á vosaltres os coneix... Tú ets Roth-
mann...
Y Joan de Lleyde tú, lo rey de Munster...
Y tú Knipperdolling, l' odiós ministre
De llurs decrets de sanch... inichs apóstols;
Al infern tots... ¿Qué te l' Apocalipsi
De Wittemberg que veure ab tots vosaltres?
¿Ser jo, dihéu, qui del error las vías
Obrí; qui del infern obrí las portas
A vosaltres y als mils á qui apartareu
Dels camins de Israel? Mentiu... Lutero
Os maleheix... horror... horror... Lliuraume
D' ells, mos amichs... ¿Ohíu?... Me maleheixen
També ells á mí... y riuen... y m' arrastran
També al infern... Jonás... Comte... salvaume.
(Se aixeca fent com qui forceja ab algú que lo te
agafat pels brassos, y després de uns breus mo-
ments de lluyta, se deixa caure sense forsas en la
cadira).

LA COMTESA. (Ab gran ansietat). Doctor...

LO METGE. Tem' no sia aqueixa la postrera
Crisis. Lo pols es fort.

LO COMTE. Dauli qu' aspire
Un poch d' éter.

JONAS. Silenci: apar que torna
En sí.

LUTER. ¿Ahont estich? quins tan horribles somnis...
Sento fret... ¡y aqueix foc que no m' escalfa!...
Arrimaume un poch més.

JONAS. ¿Sufriu molt, mestre?

LUTER. Sí, aquí... en lo cor... com si una má de ferro
Me l' apretás... Jonas, lo que jo os deya
Que á Eisleben moriria, va á cumplirse.

JONAS. Invocau, mestre, á Cristó nostre amparo
Y Salvador...

LA COMTESA. (Ab accent d' esperansa). Eixa suhor...
LUTER. Suhor freda,
Preludi de la mort. Jo me 'n vaig.

JONAS. Pare,
¿Voléu morí en la fe y en las doctrinas
Que 'ns havéu ensenyat?

LUTER. Sí, mos deixebles
De mí mes benvolguts: si nobles Comtes:
Sí, moro en ellas: y perque per sempre
Queden dels que vindrán en la memoria
Impresas, vull qu' eixas paraulas mías,
Adeus al mon, malediccions al papa,
Sían tinguts com mon testament últim,
Tal com de Cristó ho son los Evangelis.
Prenéu tinta y paper y lo que os dicte
Mot per mot escriviu y cumpliu dócils.

LA COMTESA. ¿Es, doctor, lo que passa algun miracle?

LO METGE. (Movent lo cap en senyal de dupte).
Ans crech qu' es de la mort la revivalla.

LUTER. (Ab gran exaltació). Emperadors y reys, nobles
[y prínceps,
Escoltáu be las que Luter vos deixa,
Devant Deu y la mort, ordres postreras.
Feune un gros munt de tota eixa briballa

De cardenals, de papas y de bisbes,
Y després de arrancar'ls per blasfemaires
La llengua, y de penjarlos de una forca,
Com ells los sagells penjan de llurs butllas,
Cusiulos dintre un sach y sumergiulos
En lo mar; y si acás á fons no anavan,
Penjáu'ls al coll la pedra en la qual contan
Que fundá 'l Verb sa Esglesia, y junt ab ella
Las claus ab las que diuen tancan y obran
Del cel las portas; puix,—dada á Deu sia
Gloria,—Luter ha demostrat que 'l papa,
Lo que diu ser de Cristó lo vicari
Y 'l cap visible de la Esglesia, 'l ventre
Es de Satán, del Verb lo més horrible
Enemich, lo Antecrist.
(Ab to solemne pero ab accent que se anirá esmor-
tuint per moments).

Y als qui no ho creguen,
Als qui eix mon testament cumplir no vullan,
Jo, Fra Martí... jo, l' enviat de Cristó...
Jo, 'l nou Angel de Patmos... jo 'l profeta
De Wittemberg... jo 'l gran Apocalipsis,
A ells, y á los fills d' ells... los ma...le...hei...xo!
(Al pronunciar las últimas paraulas fatigat, se
deixará caure ab lo cap sobre lo pit, quedant com
ensopit).

LA COMTESA. Doctor, torna á ensopirse.
LO METGE. (Prententli lo pols y posantli la má sobre 'l cor).

Sí, Comtesa;

Mes es per no tornar á despertar-se.

(La Comtesa cau desmayada sobre una cadira.
Mentres acuden lo Comte y algunas damas en son
auxili, en mitj de la agitació y trastorn que se-
guixen á las paraulas últimas del metge, surten
desconsolats y plorant los fills de Luter).

FILL PRIMER. (Tirantse en sos brassos),
Pare, un últim petó...

FILL SEGON. Benehiunos, pare.

AURIFABES. Ho fa desde la gloria...

FILL TERCER. Una paraula

Per nostra trista mare... una carícia

Per mos germans, per mí, ans de deixarnos.

COELIUS. Pregáu per ell (Ab to solemne); per ell qu' en
[l' hora aqueixa

Está al Etern dant compte de sas obras.

JONAS. (Ab gran abatiment).

Que 'l mon com ha finat Luter ignore.

LO COMTE DE SCHWARB. ¡Ah! no ¡es aixís com moren los
[apóstols.

LA LLENGUA CATALANA Y 'L GREMI DE FABRICANTS (1)

Sr. D. ANTONI DE P. CAPMANY.

Apreciable amich: Encara que no soch catalanista ó
quan menos no he figurat may en vostras filas, com-
prench, com á bon catalá que penso ésser, que entre
nosaltres, siga allá ahont siga y per enlayradas que

(1) Nostre estimat company de Sabadell LO CATALANISTA, pu-
blica aquet ben enraonat article, que creyém de molta utilitat
per la propaganda de la bona causa:

sigan las personas que 'ns rodejin, si son totas fillas de la nostra Catalunya, no deu usarse entre ellas altre llenguatge que 'l del cor que es 'l únich que m'illor pot expressar los sentiments mes profonds y 'ls mes íntims afectes.

Per axó acostuma á contrariarme y á ferme un bon xich de mal efecte veure que en reunions de catalans, y en las quals de interesos de Catalunya 's tracta, solen emplear la llengua de Castella, forastera per nosaltres, si be no extranjera com alguns de vostres amichs suposan, las personas que mes carinyo deurian sentir y demostrar per la llengua catalana, ja que segons s'esplican, defensen ab tot l'entussiasme, la idea proteccionista, y no es de creure ó quan menos no s'ha probat encara, que la llengua que hem après de nostres pares, siga indigna de parlar-se en públich, y per lo tan condemnada á no rebre la protecció necessaria, que tan virilment demanan quan se tracta dels interessos materials de nostra terra.

Figureuvos, donchs, quin efecte havia de causarme la noticia de que en lo banquet que en honor á son Patró Sant Sebastiá celebrá lo Gremi de Fabricants lo passat dimecres no s'usá altra llengua que la castellana en los brindis que 's pronunciaren, arribantse al extrém de resar en castellá lo tradicional Pare-nostre que com de costum 's dedica en aquella important associació, abans d'alsarse de taula, per las ánimas dels socis difunts á fi de que Deu, Nostre Senyor, se las en puji á la santa gloria.

¿Cóm se comprén, vaig dir-me jo al saberho—afortunadament no vaig serhi—que la Associació mes catalana de Sabadell, la que conta per sigles sa existencia, que 's fundá en aquells gloriosos temps en que Catalunya disfrutava de sas famosas llibertats com diriau vos, si fossiu al meu puesto, hage comés la imperdonable falta de patriotisme de arreconar la llengua dels fundadors, d'aquells honrats *pellayres* que ja en lo sigle XVI havian axecat la bandera de la industria en nostra ciutat estimada?

¿Tan repugna al fabricants d'avuy la llengua de sos avis y besavis que no sols no la creuen digna de ferla sentir ben alta en la defensa dels interesos de la terra, sino que la rebutjan també per inútil per axecar al trono de Deu las pregarias per las ánimas dels que clogueren los ulls en aquest mon despedintse ab ella de sas familias?

¡Vos que sou tan catalanista, vos que no comprenéu com pujan expressarse en altra llengua que la del cor los sentiments més íntims com son los prechs dirigits al cel en bé de las ánimas, vos que creyéu segurament que pera defensar lo proteccionisme en la industria, no es pas de rigor emplear lo lliure-cambi en la llengua, ¡cóm degueren sofrir, escoltant no mes reyna y senyora, la llengua castellana en un lloch tan catalá com es lo «Gremi» pronunciada per catalans y á catalans dirigida, y en un acte de defensa y d'amor per los interesos de Catalunya!

¡Quants contrassentits á la vegada!

En altres ocasions podia haverhi la excusa—legal baix lo punt de vista de la cortesia, per mes que no corresponguin ells ab la matexa moneda com podriau

dir los catalanistas—d'averhi entre 'ls convidats gent forastera ab mes ó menos bagatge oficial pero al fi castellana, y pera fernos entendre no hi havia mes remey que parlarlos en sa llengua ja que 'ls catalans, gracias á Deu, ne sabém al menos dugas.

Peró aquesta vegada no hi havia excusa de cap classe, á Catalunya tot som uns y una per lo tan la llengua que ha de parlar-se, la matexa que parlaren los difunts del «Gremi», la matexa que havian après de sos pares y llegaren á sos fills los distingits industrials, quals retratos adornan lo magnífich Saló del «Gremi de Fabricants», que si haguessin pogut escoltar, present cos altra vegada, tot lo que en la casa payral de nostra industria 's deya, á ben segur haurian quedat ab un pam de boca oberta al sentir com per art d'encantament, als qui pochs moments abans conversavan en catalá, com á bons descendents de la seva rassa, pronunciar tot d'un plegat la paraula *Señores* ó la mes imcomprensible de *Padre nuestro*, y no comprenent aquella anomalia s'haurian cregut trobar-se en lloch del Gremi que tan estimavan, en un Teatro de comedia castellana, ahont també moltes vegades se parla una llengua entre bastidors y una altra en la escena.

Llástima que d'entre 'ls presents, qu'algún n'hi hauria de catalanista ó quan menos vos que 'ls representavau, no haguesseu alsat la vostra veu en defensa de la olvidada llengua catalana y ben segur que l'aplausos que haguera ressonat al escoltar la representació més genuína de Catalunya, que es la seva llengua, haguera demostrat als que no volen usarla que no n'hi ha pas d'altra que soni mes dolsament á las orellas dels fills de la terra.

Axis se demostrá ben á las claras quan en lo *meeting* del Teatro Principal de Barcelona contra 'l conveni comercial entre Cuba y 'ls Estats Units, portat á cap per lo Foment del Treball Nacional en lo quin tots usaren també 'la llengua castellana, á escepció del vostre incansable amich don Ferrán Alsina, qui per aquest sol motiu fousaludat á las primeras paraulas ab una axordadora salva de aplausos. Com ho demostrá també 'l fet en altre *meeting* celebrat per l'Institut Agrícola Catalá de St. Isidro ahont los pagesos que componian pot dir-se tota la concurrencia, obligaren á parlar en catalá al senyor Marqués de Ciutadilla que pretenia ferho en llengua castellana.

Probas son aquestas ben eloquents de que 'ls catalans volen que se 'ls hi prediqui 'l proteccionisme en la llengua de la terra.

Peró de segur deuen ésser ignoradas per los que parlaren en lo Gremi quan menos la del Teatro Principal de Barcelona, ja que á escepció dels dignes presidents del Foment del Treball Nacional y 'l Gremi de Fabricants, brillaren per sa ausencia en aquella protesta de Catalunya, tots los diputats y senadors que us acompanyavan en la taula, bons y gelosos quan se tracta de defensar uns aranzels inspirats en las ideas proteccionistas y portats á la práctica per sos correligionaris; descuydats y premisos si 's tracta de combatre un conveni funest pera la Patria, si es que es portat per los matexos qu'avuy tan se bellugan pera ensalsarlos.

Llástima que entre tan pobra representació de Ca-

talunya, políticament parlant s'enten, figuri aquella eminència de Catalunya, lo senyor Durà y Bàs, no sols proteccionista dels interesos materials, sino també incansable defensor del Dret civil de nostra terra y d'altres interesos catalans com ho seria, si no fos per los malehits lligáms que encara 'l subjectan al partit polítich que dirigeix lo senyor Cánovas.

Y dono fi á aquesta desordenada y mal escrita carta fent vots pera que no torni á succehir altra vegada un contrasentit tan notori y una injusticia tan manifesta com vé á ser volguer defensar lo nostre en llengua dels altres. Y sobre tot pera que al resar las acostumadas oracions pera las ánimas dels difunts, no sols 's resin ab la boca com implica al ferho ab llengua forastera, sino ab lo cor y ab la del cor que es la de casa. Pensin que si en Espanya hi ha un llenguatge oficial y de real orde, aquestas imposicions, com tots los absurdos acaban per sempre en lo regne de Deu que es font de tota justicia y no fassan mes lo desayrat paper de confondre la magestat del Deu del cel y de la terra ab la librea d' un ministre ó la menos noble encara de un comissionat d' apremis.

Si aquestas estraftas ratllas las creyén dignas de la publicació podén ferho sense recansa corretgint lo que siga necessari, puig si be sento 'l degut amor per Catalunya potser no sé escriure encara com haurian de saber tots los fills que de tal nom vullguin ser dignes, pero pertencxo y pertencxeré sempre á aquella rassa de catalans contraris á tota política madrilenya y amants sempre de la llengua que 'ns llegaren nostres pares.

C.

Sabadell 22 de Janer de 1892

Fins aquí la carta:

Ara, per la nostra part, debém contestar á las alusions fetas per lo senyor C. (sentím que l' autor nos privi de publicar son nom.)

En primer lloch, lo nostre estimat Director no podia ni debía axecar la seva «veu en defensa de la oblidada llengua castellana», per la senzilla rahó de la representació que portava y que sols per aquesta fou convidat al acte. La premsa en actes consemblants, á no ser que se l' inviti á fer us de la paraula, no te altres atribucions que las de cumplir ab la missió, pera la qual se te la deferencia de concedirseli un lloch á la taula.

Y en segon lloch, si algun ó alguns altres catalanistas se sentaren també á taula y dexaren passar sense protesta pública lo fet de arreconar la llengua de la terra, es perque tal vegada, ja havian fet tot lo que sas forsas permetían perque no resultés lo contrasentit llastimós, que ha mogut al senyor C. á escriure la anterior carta, havent resultat infructuosos los seus treballs é indicacions. Axó per un cantó, y per altre que no tothom serveix per axecar la veu entre eminencias oratorias com ho son las que presidían la taula en lo banquet del Gremi.

De totas maneres nos alegrám moltíssim d' haver vist públicament sustentada part de nostra doctrina per una persona com l' autor de la transcrita carta, (encara que no poguém ferho públich) y personas com

lo senyor C. per més «que no sigan catalanistas», nos altres com á tals los considerám y molt nos plauría que entressin obertament al nostre camp pera que nos ajudessin en la tasca de reivindicar la nostra estimadíssima Catalunya.

MOVIMENT REGIONALISTA

Dissapte de l' altra setmana va celebrarse á Sabadell un banquet ab que una colla de catalanistas d' aquella ciutat volgueren obsequiar al Director del periódich *Lo Catalanista*, nostre distingit amic D. Antoni de P. Campmany, per donarli un testimoni, ben merescut, del apreci ab que es seguida la valenta y llarga campanya que 'l citat periódich está sostenint en defensa del regionalisme catalá. Afegexi l' amic Campmany nostre aplauso als dels bons catalanistas sabadellenchs.

Traduhim de *La Campana de Magalouna*, excelent y estimat colega de Montpeller:

«Los de Cette no 's quedan may endarrera quan se tracta de manifestacions de simpatia á la llengua d' Oc.

Darrerament, va representarse á Cette, en lo casal de la Obra de Sant Joseph, una pastoral llenguadocianna de nostre valent amic J. Soulet. Tots los personatges parlavan y cantavan en nostra llengua estimada.

No cal dir que 'ls espectadors engrescats feyan anar fortas las mans.

Nostras felicitacions las mes corals als germans Maristas de Sant Gabriel, al Prebére Mossen Martin y á la jovenalla de la Obra.

Nostre estimat colega *La Ilustració Catalana*, al entrar en l' any xii de sa publicació, ha millorat las excelents condicions que l' han feta un dels mes notables periódichs ilustrats d' Espanya. En lo nombre primer de la nova anyada, además d' altres treballs molt importants, hi hem llegit lo comensament d' una preciosa noveleta de nostre eminent prosista en Martí Genís, que porta 'l titol de «La Reyneta del Cadí.»

En la Assamblea general de la Cambra Agrícola de Tarragona, celebrada 'l passat diumenge, hi despuntá, segons refereix lo corresponsal que en aquella ciutat te *La Renaixensa*, la nota següent: Un dels socis que feu us de la paraula, digué: *permetéume que parli en catalá, perque estich tan enamorat de la nostra hermosa llengua, que si en aquest solemne acte me valgués d' una altra parla, creuria ferli una gran ofensa.*

A tan bon exemple sols una cosa li falta: ésser de molts imitat.

Ahir va publicarse en aquesta ciutat lo primer nombre d' un setmanari que ab lo titol de *Lo Teatro*

Regional, se dedicará «ab lo cap dret y la visera alsada á guanyar un lloch honrós hont nostras opinions com á catalanistas y nostra passió per l' art dramátich, per lo teatre y sas bellas arts en sas múltiples formas, destaquin vius y vigorosos...»

Axis ho diu lo novell colega en son article de «Presentació.» Li desitjám acert per complir.

S' ha publicat lo cartell del Certamen catalanista que anyalment celebra la Joventut Catòlica de aquesta ciutat.

També hem rebut lo programa d' un Certamen literari catalá que 's celebrarà á Mataró lo dia 31 de Juliol d' enguany en celebració del quart centenar de la sortida de Cristofol Colon del Port de Palos.

Agrahím l' envió d' abdúas convocatòrias que publicarem en lo nombre vinent.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CARTELL EXTRAORDINARI

Després de la convocatòria escrita y publicada per aquest Consistori, han sigut oferts pera 'adjudicarse en la festa dels Jochs Florals del maig vinent, los següents

PREMIS

Un objecte d' art, que ofereix la Excm. Diputació de Tarragona, á la millor monografia sobre un fet històric de la Edat Mitja relatiu á Tarragona.

Un brot de violer de plata, ofrena de la Excm. Diputació de Lleyda, que deurá adjudicar á la millor «Memoria sobre las ventatjas polítich-económicas del ferrocarril del Noguera-Pallaresa.»

Quatrecentas pessetas ó un objecte d' art d' aquest valor, á elecció del autor que resulti premiat, ofrena del Excm. Ajuntament de Reus, á la millor descripció en vers ó en prosa d' un fet gloriós de Catalunya relacionat ab la ciutat de Reus.

Un objecte d' art que ofereix lo Centre Catalá de Madrid al autor de la millor novela inédita de costúms catalanas.

Un exemplar en dos volúms del Album de la Secció Arqueològica de la Exposició Universal d' aquesta ciutat de 1888, ofrena de la Associació Artístich Arqueològica barcelonina al autor de la millor monografia històrica ó artística d' un monument á Catalunya.

A exos premis son extensivas las prescripcions acompanyatorias del esmentat cartell.

Barcelona 30 de Janer de 1892.—Lo president, Ramón Picó y Campamar.—Lo secretari, Ernest Moliné y Brasés.

CORREU NACIONAL

¿Nos haurá dextat Deu de la seva má? Heus aquí lo que 's preguntan ab lo cor oprimít los espanyols hon-

rats, que encara n' hi ha alguns, per mes que viscant tan callats y retrets que ningú 'ls veu ni 'ls sent gayre be en lloch.

Y axó preguntan aquesta setmana ab motiu de haverse denunciat cosas que fan escruxir de traficas en las construccions de barcos per compte del Estat pels Astillers del Nervión.

A tal propòsit s' ha gosat dir que podrian presentarse justificants en que constarian, per exemple, 12,500 lliuras esterlinas «per la campanya que 'ls diaris *tal, tal y tal* feren á favor del *negoci*» (moralitat del *quart poder del Estat*) y mils y mils lliuras esterlinas mes per gestions, consultas, etc., á diputats á Corts, á homes polítichs influyents, etc., (moralitat en los poders *primer, segon y tercer*).

Naturalment que tothom ha protestat ab indignació; alguns diaris procuran fer ja tots los possibles pera guardar sa roba, ó mellor dit, pera amagarla á fi de que 'l públich no s' entere de sa netedat, y se 'n parlará á las Corts, tant en lo Senat com en lo Congrés...

Es molt probable que hi hage exageració en tot quant se diu, no respecte de las cantitas gastadas, sino respecte dels conceptes per que 's gastaren; emperó, la vista se 'n va involuntariament á fixarse en aquella xifra de 12,500 lliuras esterlinas, ó sían 162,500 pessetas, que 's suposan cobradas per alguns periódichs «per sa campanya á favor del negoci;» perque aquella cantitat representa l' import de 3,250 articles de regulars dimensions pagats á rahó de cinquanta pessetas un, preu que de bon tros no pagan las empresas periodísticas de Madrid ni de provincias aquí á Espanya. ¿Ahont son aquestas set mil columnas impresas á favor del *negoci* Rivas-Palmers?

Mes ¿qué se 'ns ne dona á nosaltres que s' escrigués ó no tot lo que 's diu que 's pagá? La premsa, aquest quart poder del Estat, cobra per las campanyas que fa? Que se 'ns conteste á n' aquesta pregunta perque la opinió s' entere de quin taranná es aquest defensor que en los temps moderns li ha sortit, defensor que cobra ab diners ó ab dinadas del seu client, y sosté tractes y cobra del seu contrari. Perque, vaja, no som pas tant criaturas que no vejám que las costas del *negoci* las sufragárem tots, es á dir que 's carregáren al compte dels interessos morals y materials del pays que la premsa diu que defensa.

Y 'ls catalans que densá que projectaren y portaren á cap la primera Exposició Universal á Espanya, saben be 'ls diables ahont jauen, que conexen ja 'l preu y tarifa del entusiasme de la premsa, com y també lo preu y tarifa del silenci dels censors d' ofici; los catalans que en temps de la Exposició tingueren d' omplir las mil bocas amenassadoras que guardavan l' arbre de las pinyas d' or, y sols axis aquella gran festa pogué alcansar l' éxit que tots celebrárem, los catalans som los que menys hem d' estranyar lo que ara 's diu que ha passat entre la premsa y 'ls Astillers del Nervión.

Mes al véure que no n' hi ha un palm de net, al contemplar de prop tanta miseria, al conexas la veritat d' aquell aforisme popular de que 'ls *uns cridan perque roban y 'ls altres perque no poden*, contristat l' ànim, y encongit l' esperit en mitx d' aquest apretat

cercle de cridayres, l' honrat ciutadà 's retira á casa tapantse las orelles, ben convensut de que en lo joch de la política no hi te res á guanyar y si molt á perdre.

Lo mateix retrahiment vos ho dirá si n' hi ha encara á Espanya de gent honrada, gelosa de sa dignitat y, de sa consciencia.

JORDI.

EXTRANJER

Lo del Marroch ha acabat be, per ara. Los barcos de guerra s' han anat retirant perque 'l pays s' ha tranquilisat... fins que hi tornarem á ser.

En cambi, á Bulgaria s' ha caygut d' un conflicte exterior á una commoció interior de mal auguri. Lo primer conseller del príncep Ferrán, aquell petit Bismarck dels Balkans, M. Stamboloff, al tornar d' una festa satisfet tal vegada d' haver reexit en lo conflicte franco-búlgar, fou víctima d' un vil atentat: uns desconeguts li tiraren ab revólvers, introduhintli una bala en una cuxa. Los autors del atentat no 's sab qui son y la vida d' aquell enter home d' Estat estigué en perill alguns días. La bala no ha pogut ésser extreta, pero las darreras noticias dels facultatius son satisfactorias: la bala está en lloch que no pot perjudicarli la salut, y la millora s' anirá fent rápidamente.

En tota Europa no 's parla sino de tarifas d' aduana y de negociacions comercials. La influencia forastera que á Bulgaria 's revela per medi d' atentats, á Suissa 's manifesta ab una excitació que amenaça ab convertirse en conflicte constitucional. Sembla que s' han format dos partits, los alemanys capitanejats per Berna y 'ls francesos dirigits per Ginebra, segons sas aficions á sostenir bonas relacions comercials ab Alemanya ó ab Fransa.

A Bèlgica está 'l Parlament discutint la reforma de la Constitució, y 'ls socialistas están fent gran presió sobre 'ls cossos colegisladors per que 'n surti de las deliberacions lo sufragi universal. D' aquesta manera 's distreuen los belgas dels maldecaps econòmichs y comercials que preocupan á tota Europa.

Fransa, mercés á sas grans exigencias, ha vist rompudas sas negociacions ab Espanya, y no volent regonéixer que 'n tinga ella la culpa, la dona á Alemanya: la Alemanya ha pogut mes que la Fransa, segons ells, y la nostra nació á horas d' ara ja forma part de la triplice. Pera distreures del fracás busca encara d' esbrinar si 'l manifest de sos cardenals era ó no conegut del Vaticá abans de sa publicació. ¡Ja 'n tirarà un bon tros á l' olla de saberho, si es que ho sápigam algun dia!

Pero la nació que millor distracció ha trobat es lo Portugal. Esparverada davant d' una crisis económica y financiera, s' ha aturat á temps y ha trobat un govern que respón perfectament al desitx del pays de fer economías. Lo rey ha comensat renunciant á la quinta part de la seva assignació—que no era pas ja molt rumbosa—y la reyna diuen que 's ven las joyas que posseheix que ho son recorts de familia, destinant lo producte á disminuir los impostos.

¿No es veritat que sols de parlarne ja fa salivera? Ara si que merexeria un cop de canya ben fort aquell lloco que deya:

Lorito real
por España y no por Portugal.

REQUESENS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Un ilustrat y apreciadíssim amich, qui te motius d' estarne molt al corrent, nos ha enviat las següents noticias sobre 'l descobriment d' una lápida en la Iglesia de Sant Pere de las Puellas, y del que nostra prempsa diaria s' ha ocupat aquets días;

«Conegadas son las obras d' arreglo de la Iglesia y colocació d' un nou altar realizadas darrerament. Al apartarse un secundari altaret de Sant Magí s' ha trobat (recoberta, en part, per la cals que la ajuntava ab lo demás material) la lápida en qüestió, com altra de tantas pedras qualsevols, oferintla la Obra de Sant Pere á nostre Museu. Com tots los documents ú oficis que al present envia la Obra están redactats en nostra llengua catalana, res te de particular ho fos lo dirigit al Ajuntament de Barcelona, concebut en exos termes:

Junta d' Obra de la parroquial iglesia de Sant Pere de las Puellas.

Haventse trobat, en exa parroquial iglesia de Sant Pere de las Puellas, una lápida romana que fins avuy aguantá la sagrada mesa del altar del patró dels hortelans Sant Magí, lápida de forma rectangular y dimensions 60 per 85 centímetres y en molt regular estat de conservació, esta Junta d' Obra la ofereix en calitat de depósit, al Museu Arqueològich Municipal, pregantli, cas de creure convenient sa acceptació, se servesca indicar sa procedencia al instal·larla en son Museu. La Santa Trinitat siga en vostra ajuda. Barcelona 28 de Janer del 1892.—Lo President: Mariano del Sol, Rector.—L' obrer secretari: Francesch Carreras y Candi.—Iltre. Senyor President de la Comissió de Bibliotecas y Museus del Excm. Ajuntament de Barcelona.

Crech que ab eix ofici quedarà ben enterat de la matexa. Sols me resta afergirhi que no es llegible, per ara, fins que la Comissió del Museu de la Historia, baix la seva inspecció disposi sia netejada de la cals que la cobreix en gran part, y de qual operació la Obra de Sant Pere no se 'n ha volgut fer solidaria.»

La Associació Artístich-Arqueològica Barcelonina, ha obert un concurs per premiar ab 500 pessetas y 'l titol de soci honorari de la Corporació, al autor del mellor treball sobre arqueologia referent á qualsevol regió espanyola. Hi haurá accésit consistent en un álbun de la Secció Arqueològica de la Exposició Universal d' aquesta ciutat y lo titol de soci honorari de dita Societat. Fins al 30 de Setembre hi ha temps de presentarho al Secretari de la Corporació. Lo treball premiat deurá ésser publicat dintre 'l terme de dos

anys, comptant desde la fetxa de la adjudicació del premi, entregant deu exemplars de la obra á la Associació. Si l'autor no publicués la obra, dita Societat podrà publicarla per una sola vegada. A 8 de Desembre d'aquest any tindrà lloch la apertura dels plechs que contengan los noms dels autors premiats.

Content pot estar nostre amich lo jove pianista don Joan Gay del éxit obtingut en lo concert que, com anunciarem, doná en la sala de cátedras del Ateneo Barcelonés, lo passat dimecres.

La distingida concurrencia que omplia per complert la espayosa sala no dexá sens aplaudir ni una sola de las vintitres composicions de que constava 'l programa, obligantli á repetirne algunas y arrivant á ferli una verdadera ovació al finalisar lo concert.

Digne d'elogi es lo Sr. Gay, baix sos dos aspectes de executant y compositor.

Respecte del primer, sentím moltíssim que las dolentíssimas condicions del local, ple de cortinatges que ofegavan per complert la sonoritat del magnífich Stenway que 'l Sr. Navas havia cedit galanament per lo concert, y la afeció nerviosa que patí 'l concertista durant bona part d'aquell, fossin un obstacle per poguer apreciar degudament las bonas qualitats de mecanisme que aquest posseheix, sa pulsació y agilitat y 'l verdader domini que te del difícil art del piano, qualitats que altrás molts ocasions li hem admirat y aplaudit.

Com á compositor mereix encara mes, si cap, nostras felicitacions, que ja li augurarem. Las tres joguinas, puix tal son sos *Cants misteriosos*, *Gay y Mignon*, foren pel públich la revelació d'un verdader artista que val ja molt y promet fer mes.

No podém dexar d'aconsellar al Sr. Gay que al compondre no 's mogue del género del *lied*, que tan be entén, axis com que procuri conservar l'hermós estil en que ha escrit aquellás sas tres obras, que, per altra part es una verdadera llástima que no las publiqui.

La Junta Directiva del «Fomento del Trabajo Nacional», ha quedat axis constituída: President, D. Joseph Sert; Vicepresident 1.er, D. Camilo Mulleras; Vicepresident 2.on, D. Francisco Riviere; Vocal secretari, D. Joseph Aranyó; Vicesecretari, D. Enrich Lanfranco; Comptador, D. Frederich Albinyana; Tresorer, D. Pascual Borrell; Bibliotecari, D. Hermegildo Vidal, y Conservador, D. Joseph Masriera.

D'una correspondencia de Vilafranca del Panadés publicada en *Lo Somatent de Reus*, extrayém los següents párrafos:

«Per fi pot estar content lo periódich catalanista *Las Cuatro Barras*; ja que sembla haurá produhit fruyt la enérgica campanya que venia sostenint contra jochs que per desgracia nostra semblavan haverse arrelatá Vilafranca. Las societats «Círculo de la Unión», «El Porvenir» y Centre Agrícola» han sigut multadas ab 400 pessetas cada una per jugar als prohibits, igual

multa s'ha imposat á dos cafés que s'entretenen també á fer l'honrós ofici de *banquer*, solzament que aquestas casas de banca no descomptavan lletras, eran especialistas en giros, pero no 's pensin ara que giressin lletras, ca, res d'axó, giravan no mes butxacas y á fé que n'erán mestres, havia de ser molt espavilat y mol sortós qui no 'n sortís ab las butxacas al revés; allavors si que 's fa 'l burru ab lo veritable sentit de la paraula, ja que pera representarho mes al viu al arribar á casa seva no fan mes los aficionats que tirar cossas á la pobre família que cap culpa hi té.

Desde la fundació del «Centre Catalá Vilafranquí» y la publicació de son eco lo periodich *Las Cuatro Barras* m'atreveixo á dir que 'l catalanisme ha guanyat en aquesta vila un cent per cent. En lo camp ahont ha fet mes bona cullita ha sigut en lo mes assahonat y mes verge, en l'element jove.

Avuy rarement se trobaria un jove, y majorment si es estudiant, que no 's precihi d'ésser catalanista y d'aymar la nostra llengua, axó ha fet que com per art de bruxeria hagen surtit un axam de jovenivols poetas que 's delexen per conrear la llengua materna; á aytal objecte han fundat un periódich que segons noticias portará per títol *La Veu Jovenil*. Aquest periódich quals redactors son estudiants que la major part tenen de 16 á 18 anys; sortirá cada setmana.

No 's cregan per axó que siga un periódich en tota forma, ja que 'l tiran ab un bon velógrafo que han comprat y 's destinará casi excludivament als estudiants, pero si n'he parlat tant extensament ha sigut tan sols per lo que 'n si representa aquest fet. Los que avuy son jovenets demá serán homes y tal volta d'entre aquets poetas incipients ne sortirá un mestre capás de donar gloria immortal á nostra literatura, que sense haver tingut aquesta ocasió jamay hauria pensat en publicar ni tan sols escriure res. Es lo que jo dich, *La Veu Jovenil* será un estimulante pera que desde petits aprengan á escriure lo catalá, ensinestrantse al mateix temps en lo periodisme, la palanca mes ferma de la civilisació moderna.»

Traduhím de nostre colega lo *Diario de Barcelona*: Ha mort en Sampedor lo Rvnt. D. Tomás Auferil, beneficiat d'aquella iglesia parroquial. Era lo sacerdot mes vell de la diócesis de Vich. Ha viscut 93 anys. Las cartas que escribia, sempre en catalá de sos primers anys, las firmava últimament ab lo pseudonim de un *capellá del sigle passat*. Morí en la casa ahont nasqué lo Timbaler del Bruch.

La «Associació Agrícola de Reus y sa comarca» está fent grans plantacions de ceps americans en los terrenos de sa propietat.

La Associació Artístich-Arqueològica barcelonina ha acordat dirigir-se als Reverendíssims senyors bisbes, recomanantlosi que á exemple del Ilustre Prelat de Vich, procurin la creació en los respectius bisbats, de museus artístichs arqueològichs, ab lo fi de salvar de la destrucció ó venda, molts objectes de valor histò-

rich, que retirats del cult alguns d'ells, se troban poch menys que abandonats, corrent imminent perill de desaparèixer per sempre, anant a enriquir museus o coleccions estranjeras, com ha passat massa sovint per desgracia.

A fi de combatre la dolenta propaganda d'un periòdich de Cervera, l'illustrat sacerdot Mossen Rafel Domenech, ha fundat *La Razón ilustrada*. La bona gent d'aquella ciutat ha vist ab tanta satisfacció que Mossen Domenech acudia a la lluyta que dias endarrera li feu una expressiva manifestació pública de simpatia.

La abundancia de neu que ha anat cayent en l'alta montanya de Catalunya; ha fet baxar a las planas que hi son vehinas, una pila de guillas que 'ls pagesos s'afanyan a fer perdre a escopetadas y matzinas.

Segons escriuen de Tortosa sembla que la cullita d'olivas, aquest any, ha sigut mes que regular, mercès a las moltes plujas que han assahonat complertament los camps. Las fábricas ahont s'extrau l'oli treballan continuament. Ab motiu de apropiarse lo régimen de las novas tarifas ab Fransa s'han fet molt bonas transaccions y despatxat grans remesas al extranjer fins a últims de Janer, quedant altra vegada encalmats y plens d'oli los molins, esperant mes ventajosa ocasió.

Dijous, dia 4 del corrent, aniversari de la gloriosa batalla de Tetuan, los 25 ó 30 voluntaris catalans que aquí a Barcelona restan d'aquell estol de valents que en la guerra d'Àfrica enaltiren lo nom de Catalunya, assistiren, d'uniforme, a la missa de dol que en sufragi dels companys morts celebrá en la capella del Sant Crist de Lepanto, en la Catedral, l'ltre. Dr. Casas, canonge Degá. Acabada la missa's dirigiren los voluntaris al Park, per desfilar davant de la estàtua del general Prim.

S'han comensat a Tarrassa los treballs pera' la construcció d'un gran edifici destinat a la industria de filats d'estám, que han d'establir en aquella ciutat uns industrials de Reims.

Ab motiu del nou régimen aranzelari los cafés d'aquesta ciutat han pujat lo preu de las consumacions.

En la Junta que 'l Museu de Ciencias Naturals celebrá un dia d'aquesta setmana, se tractá de la conveniencia de traslladar lo Museu, del de Martorell ahont está instalat en la actualitat al Palau de Ciencias.

Lo motiu d'haver proposat dit trasllat es per la poca llum y molta humitat del edifici del Park, inconvenients que sembla no reuneix lo nou local.

A aquest objecte s'utilisarán varias salas del Palau

per Museu y serveys del mateix, y 'l de Martorell, será objecte d'una transformació, a fi d'instalar en ell la biblioteca d'autors catalans, que organisa la Academia de Bellas Lletres y Arts.

Per la dignitat de canonge Ardiaca de nostra Catedral, vacant per la promoció del canonge Casas al deganat, ha sigut nomenat lo M. I. Dr. D. Bonaventura Rivas, canonge de nostra Seu, a qui coneix ventajosamente tothom que está un xich al corrent de las personas de válua de nostra terra. La elecció, donchs, ha estat acertadíssima.

Dilluns d'aquesta setmana morí a Canet de Mar lo P. Joan Badaró, franciscà exclaustat que vivia a Canet, estimadíssim de tothom, portant una vida d'asceta, de la que solament s'en distreya per aplicarse a la ensenyansa de la música y práctica de la agricultura, de las que possehia conexements molt extensos.

Un de nostres redactors dedicarà al P. Badaró (Q. A. C. S.), un recort ben merescut.

Sembla que alguns pobles de la encontrada de Las Garrigas (Lleyda), projectan construir una carretera que 'ls comuniqui ab Flix, estació del ferrocarril directe, a fi de poguer extraure y adinerar las olivas, vi y las atmetllas, que, l'actual aïslament las priva de ben vendre.

DE LA HABANA

D'una carta que ha rebut de la Habana un amic nostre, traduhim lo següent:

«En quant a política no hi ha res de particular, sinó la *planxa*, y més que planxa, feta pel gran ministre Fabié, (un arlequí d'advocat y apotecari), al decretar la recollida dels bitllets. Un porter gallego que no conegués ni lo que es un bitllet de banch, no ho faria pitjor.

«Va disposar que 'ls bitllets de tres duros per avall se recullirien al tipo del 50 per 100 y 'ls altres se cambiarien per altres bitllets que *serian or*, sense dir ni com ni quan serian en or; de lo que 'n resulta que quedarán en calitat de bitllets fins a la consumació, sinó dels sigles, dels matexos bitllets, y mentres tant lo bitllet de tres duros per avall prenia un valor exagerat, puix guanyava en valor d'aprop un 40 per cent.

«Tot seguit los cambistas, bolsistas y altres personalitats (alguna ben significada dins del Banch) van acaparar aqueixos bitllets petits y vetaquí que per las transaccions del menudeig lo cambiar un bitllet de mitx duro costa tres pessetas ó més encara. D'aquí, donchs, mil disputas, barallas, trifulgas, bofetadas, garrotadas y fins punyaladas.

«Ha sortit en Fabié y ha entrat Romero Robledo: aquest promet ferho molt be, pero fins ara ho fa bastant malament...»